

INEDIT

Topul carstului din județul Maramureș

PEȘTERA ȘI AVENUL

De regulă, clasificarea peșterilor se face după doi parametri: dezvoltarea și denivelarea. DEZVOLTAREA reflectă în mare parte lungimea peșterilor, o „lungime” însă mai extensivă, căci, pe lângă lungimea galeriilor, aici se adaugă înălțimea hornurilor, adâncimea puțurilor și diametrul mediu al sălilor. DENIVELAREA reflectă adâncimea cavitațiilor, reprezentând diferența de nivel între punctul cel mai ridicat al peșterii și cel mai coborât.

Înainte de prezentarea „topului” carstului din județul Maramureș, mai trebuie explicat înțelesul a doi termeni: PEȘTERA și AVEN. Peștera este o cavitate în care porțiunile orizontale sau înclinate predomină față de cele verticale (puțuri sau hornuri) iar avenul este o cavitate predominant verticală.

TOPUL PEȘTERILOR

1. Cea mai mare peșteră din județul Maramureș, atât ca dezvoltare (2440 m) cât și ca denivelare (—170 m) este peștera Izei din munții Rodnei, unde apele pârâului Măgurii, pătrund în subteran, pentru a ieși apoi la zi prin Izvorul Albastru al Izei. Deși peștera era cunoscută de multă vreme, dificultățile de parcurgere au făcut ca abia în anul 1976 să înceapă explorarea de către cercul de speologie „Emil Racoviță” din Cluj Napoca și Institutul de Speologie „Emil Racoviță”. Peștera are săli de 20 — 30 m înălțime, o scădă de 20 m și o importanță științifică deosebită, atât prin dezvoltarea peșterii la contactul calcar eocen — sisturile cristaline, cât și prin descoperirea aici a unui produs cunoscut în literatura de specialitate cu numele de „Complexul de silicați Iza” — un misterios amestec de minerale argiloase.

2. „Medalia de argint” a topului peșterilor, este ocupată de o peșteră descoperită și explorată în anul 1988 de Clubul de Speologie Silex, Brașov în munții Tiblesului. Peștera Ponorul Jitelor are o dezvoltare de 1020 m, o denivelare de 40,5 m și se dezvoltă în gresii, având geneza tectonică. Este cea mai mare peșteră din gresii din România și se găsește în versantul drept al V. Bradului între Groși și cabana silvică Tibles (între văile Ciceului și Ursului). Este cea mai importantă descoperire speologică a deceniului trecut în județul Maramureș și probabil cea mai puțin cunoscută.

3. A treia treaptă a topului este ocupată de o peșteră cunoscută și vizitată de multă vreme — peștera Ciungi de la Mesteacăn. Este situată în partea sudică a satului, la vest de vechea variantă a drumului, spre valea Caselor. Are o dezvoltare de

586 m și o denivelare de 22,3 m. O bibliografie impresionantă, 12 lucrări, cea mai veche din anul 1885 (E. A. Bielz), iar cea mai nouă din anul 1992 (Montana Baia Mare). Se dezvoltă în formațiuni oligocene (formațiuni ce au peșteri autentice doar în Podișul Someșan) și pînă în anul 1993, a fost cea mai lungă peșteră din România, dezvoltată în astfel de formațiuni. Este o peșteră vizitabilă cu echipament minim de protecție (salopetă, cizme, lampă), preferabil și ghid.

4. Peștera din Dealul Marginea de la Mesteacăn — Descoperită în anul 1980 de Clubul de Speologie Montana, este situată la 300 m sud de Dl. Marginea. Are o dezvoltare de 454 m și o denivelare de 23 m. Dezvoltată tot în formațiuni oligocene a devenit inaccesibilă din anul 1988, cînd zona intrării a fost astupată și nivelată, în scopul valorificării terenului de la suprafață pentru agricultură. Peștera are interesante stalactite, stalagmite, avea faună și conserva pe lespezile desprinse, oase de sirenide (HALITHERIUM SP) — mamifere acvatice paleogene — strămoși ai sirenelor antice.

5. Peștera Zănoaga Pietricelii — Dezvoltare 362 m, denivelare 12,6 m, a fost descoperită de Montana Baia Mare în anul 1983. Prezintă importanță prin interesantele cristalizări de gips prezente în sala din apropierea intrării. Dezvoltată tot în formațiuni oligocene, în apropiere de poarta de intrare în județ de la Mesteacăn.

Iar acum telegrafic, ultimele 5 locuri de topuri: 6 — Peștera de la Vărai (dezvoltare 360 m, denivelare 8,5 m). 7 — Peștera de la Bălut (D — 308 m, d — 12 m). 8. Peștera din Vărtopul Mare (Tg. Băpuș) (D — 211,5 m, d — 9 m). Peștera Valea Rea de la Vălenii Șomcutei (D — 176 m, d — 15 m). 9. Peștera Mare de la Moloșnaia (Repedea) D — 190 m, d — 29,7 m).

TOPUL AVENELOR

este și mai puțin cunoscut. Chiar cel ce a redactat textul, așeza pe locul 1, subiectiv, un alt aven, decât cel ce merita locul 1.

1. Avenul Speranței din Dl. Vârtopul Mare. Este situat lângă Tg. Lăpuș și a fost descoperit în anul 1988 de Clubul de Speologie „Ursus Spelaeus” din Tg. Mureș. Are o dezvoltare de 189 m și o denivelare de 64,6 m. Aici se află probabil și cel mai mare puț din județ, cu o adâncime de 56 m și cu un profil de 18x5. 2. Avenul Podul Cailor — are o dezvoltare de 148 m și o denivelare de 62 m. Este situat în munții Rodnei, la Borșa, între Izv. Cailor și V. Rea și a fost cartat în anul 1985 de C. S. Montana Baia Mare.

3. Avenul Izdocinâi din Pietriceaua — are o dezvoltare de 216 m și o denivelare de 54,5 m. Este situat în munții Maramureșului (comuna Repedea) și a fost cartat de CS Montana în anul 1994.

4. Avenul din vârful Jgheabului este situat în Piatra Rea, la Borșa, deasupra carierei de marmură având o dezvoltare de 170 m și o denivelare de 54,3 m. A fost exploatat și cartat de CS Montana în anul 1990.

5. Avenul de la Măgurici are o dezvoltare și denivelare de 42 m, fiind descoperit și cartat în anul 1979 de Cercul de Speologie „Lanternă Magică” Halmeu. Este situat în Sălnița (Podișul Someșan).

6. Avenul Ulița Pietrii (Valea Chioatului) are o dezvoltare de 117 m și o denivelare de 35 m. A fost cartat în anul 1977 de C.S. Montana.

7. Avenul din Branîștea Honțanului — localizat în platoul Hârtopul Mare de la Tg. Lăpuș are ca dezvoltare 49 m și o denivelare de 30 m, fiind cartat în anul 1988 de CS Ursus Spelaeus Tg. Mureș.

8. Avenul din pădurea Glodeanului (Hovrila) — are o dezvoltare de 56 m și o denivelare de 28,4 m. A fost cartat de C.S. Montana Baia Mare în anul 1985.

9. Avenul Ploii — dezvoltare 38,4 m, denivelare 27 m — este situat în platoul Vârtopul Mare de la Tg. Lăpuș, cartat în anul 1988 de C.S. Ursus Spelaeus Tg. Mureș.

10. Avenul cu 2 puțuri din Piatra Rea — dezvoltare 90 m denivelare 26 m — este situat în munții Rodnei, în zona Piatra Rea. A fost descoperit de Clubul de Speologie Flacăra Iași în anul 1980 și cartat de C.S. Montana Baia Mare în anul 1980.

Datele prezentate sînt evidente, inedite. Mulți cititori vor avea probabil surpriza de a afla de aici date despre peșteri sau avene din zona de reședință, cunoscute sau nu.

Ing. DUMITRU IȘTVAN,
președintele Clubului de
Speologie „MONTANA”
din Baia Mare